

Državno natjecanje iz povijesti

**četvrtak, 27. travnja 2023.
treći (III.) razred**

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova

	70	%
--	-----------	---

Upute natjecateljima:

1. Ispit se sastoji od 25 pitanja i rješavaš ga 90 minuta.
2. Prije rješavanja ispita trebaš pozorno i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Nakon što ispuniš listić sa zaporkom, spremi ga u omotnicu.
4. Zaporku s listića prepisi na prvu stranicu ispita.
5. Pozorno pročitaj ispitne zadatke i upute u zadatku.
6. Rješenja upisuj na predviđena mjesta u ispitu. Ispit piši plavom ili crnom kemijskom olovkom.
7. Ispit piši isključivo pisanim slovima, ne tiskanim. Piši čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s 0 bodova.
8. Osobna imena i prezimena te geografska imena piši izvorno prema udžbenicima odobrenim od MZO-a u školskoj godini 2022./2023.
9. Koristi se listom za koncept tijekom rješavanja ispita jer jednom napisan odgovor u ispitu, više nije dopušteno prepravljati. Odgovori u konceptu ne vrednuju se.
10. Nakon završetka pisanja ispit predaj članu Državnog povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka imaš pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

Želimo Ti uspjeh u Natjecanju!

Prosudbeno povjerenstvo na državnom natjecanju:

1. _____ (član Državnog povjerenstva)
2. _____ (član Državnog povjerenstva)
3. _____ (član Državnog povjerenstva)

1. Što su od navedenoga neposredne promjene modernizacijskih mjera na selu u Banskoj Hrvatskoj krajem 19.st.? Zaokruži slovo ispred dvaju točnih odgovora.

	2
--	---

- a) plemstvo je izgubilo prihode od feudalne rente
- b) smanjuje se broj radnika u industriji gospodarskim jačanjem seljaka
- c) seoski trgovci, mlinari i bogati seljaci oponašaju životni stil građanstva
- d) dolazi do procesa okrupnjavanja kućnih zadruga (iz manjih zadruga nastaju veće zadruge)

2. Pozorno promotri slikovni izvor i odgovori na pitanja.

2. 1. Koji je događaj prikazan na slikovnome izvoru?

	1
--	---

2. 2. Kako se naziva hrvatska državna institucija ispred koje su se okupili ljudi s fotografije, a povezana je s događajem iz prethodnoga pitanja?

	1
--	---

3. Nemiri 1883. godine obilježeni su skidanjem dvojezičnih grbova u Hrvatskoj. O razlozima pobune u Hrvatskome saboru raspravljao je zastupnik Josip Zorić. Odgovori na temelju ulomka iz njegova govora:

„...Doduše kaže ministar financija da nije istina da bi dvojezični grbovi bili uzrokom nemira u Hrvatskoj. Istina da je tim nemirom kriva neshvatna politika, osobito financijska i ekonomska sustava zajedničke vlade koja je dovela naš narod do sdvojnosti, do krajnosti - Mi dobro znamo kako su gladni čopori ovrhovoditelja ugarske vlade, gorjim načinom pobirali kod nas u Hrvatskoj harač, negoli u Turskoj... Ministar Szapary radi za Hrvatsku samo onda kada mu treba pobrati porez, a dužnost bi mu bila da brani naše materijalne interese... da brani naše šume...“

3. 1. Prema izvoru, koji je dugoročni uzrok doveo do nemira 1883. godine? Vlastitim riječima oblikuj odgovor bez izravnog citiranja.

	1
--	---

---

3. 2. Kojoj je političkoj stranci pripadao citirani zastupnik u Hrvatskome saboru?

	1
--	---

---

3. 3. Navedi jednu neposrednu posljedicu narodnih nemira opisanih u tekstu.

	1
--	---

---

4. Navedi promjene u državno-pravnom položaju tijekom Velike istočne krize za područje koje obuhvaća Rodopsko gorje i dolinu rijeke Marice sa središtem u gradu Plovdivu.

	1
--	---

4. 1. prema odredbama Sanstefanskoga mira _____

	1
--	---

4. 2. prema odlukama Berlinskoga kongresa _____

---

5. Pozorno promotri francuski plakat iz 1886. godine i odgovori na pitanja:

„Ovdje čitamo, OSVETA“

5. 1. Koji je događaj utjecao na odnos europskih sila prikazan na plakatu?

1

5. 2. Kakav je stav autora prema odnosima prikazanim na plakatu? Argumentiraj na temelju plakata.

2

5. 3. Između kojih je država posljedično sklopljen Ugovor o uzajamnom osiguranju, a povezan je s tematikom ovog plakata?

1

6. Pozorno promotri podatke o kretanju broja stanovnika u hrvatskim zemljama u razdoblju između 1880. i 1910. godine i odgovori na pitanja.

godina popisa stanovnika	1880.	1890.	1900.	1910.
Hrvatska i Slavonija	1.892.499	2.186.410	2.400.766	2.602.544
Dalmacija	476.102	527.426	593.784	645.666
Istra	284.154	x	335.965	386.463

6. 1. U kojem je vremenskom razdoblju (dekadi) zabilježen najveći rast broja stanovnika u Banskoj Hrvatskoj i Slavoniji?

	1
--	---

6. 2. Poznavajući povijesni kontekst, navedi glavni uzrok zbog kojeg se u Istri i Dalmaciji nije dogodio znatniji rast broja stanovnika kao u Banskoj Hrvatskoj i Slavoniji u razdoblju od 1880. do 1910. godine.

	1
--	---

7. Pozorno pročitaj izjavu njemačkog generala von Schlieffena o promjenama u ratovanju i odgovori na pitanja:

"...(dugotrajni ratovi) nemogući su u doba kada opstanak pojedinih nacija ovisi o neprekinutom razvoju trgovine i industrije. Ako se zamah industrijske ekonomije zaustavi, trebat će ga se brzim rješenjem sukoba ponovno pokrenuti. Stvari se ne smiju odugovlačiti pomoću strategije iscrpljivanja, kad izdržavanje milijuna ljudi predstavlja trošak od nekoliko milijardi..."

7. 1. Izdvoji jedan razlog za uvođenje promjena u načinu ratovanja koji prepoznaješ u tekstu.

	1
--	---

7. 2. Navedi jednu posljedicu koja se odnosi na Belgiju iz Schlieffenova plana 1914. godine.

	1
--	---

8. Pozorno promotri sliku *Četvrti stalež* talijanskoga slikara s početka 20. st. i pročitaj tekst izvora. Usporedi sliku s ulomkom iz govora radnicima u Palermu, te odgovori na pitanja.

I.

II.

„...18. st. dovelo je do emancipacije građanstva, a 19. st. će potaknuti emancipaciju puka. Pučani ako se emancipiraju, imat ćemo slogu u različitim društvenim slojevima i s njom imat ćemo jednu ujedinjenu naciju, imat ćemo ravnopravnost među ljudima i moralno jedinstvo u zemlji. Sada će postojati samo razlikovanje građana zbog svojih zasluga, oštroumnosti i njihova rada.“

8. 1. Koja je zajednička poruka istaknuta u oba izvora? Svoj odgovor potkrijepi argumentom za svaki izvor koristeći se vlastitim riječima.

Poruka: _____

	1
--	---

Argument I.) _____

	1
--	---

Argument II.) _____

	1
--	---

9. Pozorno promotri prikazani zemljovid i odgovori na pitanja.

9. 1. Kako se zove ustanak iz 1903. godine podignut na teritoriju označenom slovom A?

	1
--	---

9. 2. Navedi naziv mjesta u kojemu je 1918. godine sklopljen mir između Rusije i Njemačke označen slovom B.

	1
--	---

9. 3. Kako se zove grad označen slovom C čijim je osvajanjem 1917. godine počeo arapski ustanak protiv osmanske vlasti?

	1
--	---

10. Banovanje Ivana Mažuranića obilježeno je modernizacijskim reformama. Prouči sljedeća dva izvora i odgovori na pitanja.

I. „U teških okolnostih pošlo je za rukom ljubavi moje domovine i slogi narodnoj izabrati moju malenkost za bana... Što se tiče korakah ovih koji bi trebalo poduzeti u našoj zemlji... Nam treba reformah u sudstvu, nam treba reformah u nastavi i školstvu, nam treba reformah u administraciji, u zakonarstvu, u svakoj struci. Gospodo, moja će briga biti najveća da se u svih tih strukah, učini ono što se učiniti može...”

II.

	broj osnovnih škola u Banskoj Hrvatskoj
1851.	229
1878.	716
1888.	1248
1902.	1412

10. 1. Poznavajući povijesni kontekst na koje teške okolnosti misli ban Mažuranić u izvoru I.?

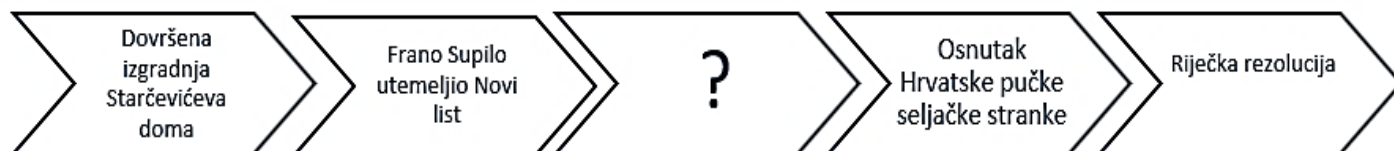
	1
--	---

10. 2. Na temelju brojčanih podataka o broju osnovnih škola vrednuj uspješnost Mažuranićevih školskih reformi.

	1
--	---

11. Koji od četiriju predloženih događaja hrvatskoga nacionalnog pokreta odgovara označenom mjestu (?) na lenti vremena kako bi se uspostavio pravilan kronološki slijed? Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

	1
--	---

- a) prvi broj lista Dom
- b) osnutak Hrvatske stranke prava
- c) Manifest Hrvatsko-srpske koalicije
- d) Zadarska rezolucija

12. Pozorno promotri slikovni izvor s kraja 19. st. i odgovori na pitanja.

Sjedinjene Američke Države

Meksički zaljev

12. 1. Koji cilj američke politike ističe autor slikovnog izvora? Argumentiraj svoj odgovor jednim primjerom.

2

---

12. 2. Na koji povijesni događaj upućuje položaj tijela američkog predsjednika na slikovnom izvoru? Argumentiraj svoj odgovor jednim primjerom.

2

---

13. Koje je od navedenih umjetničkih djela nastalo kao neposredna posljedica raskida s akademskim pristupom umjetnosti?

- a) Emanuel Vidović, Luka u suton
- b) Jacques-Louis David, Napoleon prelazi preko Alpa
- c) Edo Murtić, Morski pejzaž
- d) Vjekoslav Karas, Djevojka s lutnjom

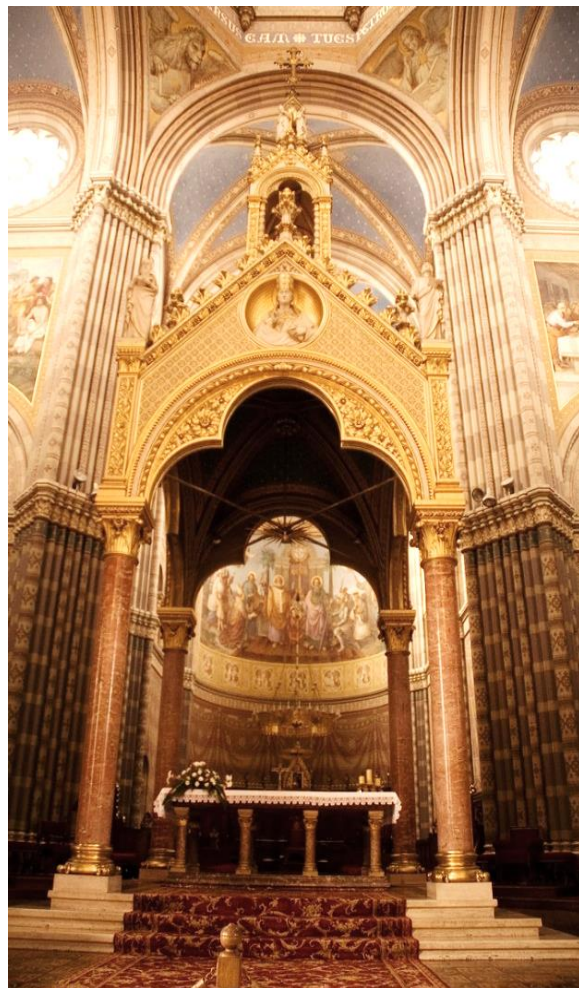
1

---

14. Usporedi sliku unutrašnjosti crkve sv. Eufemije u Rovinju (I.) sa slikom unutrašnjosti katedrale u Đakovu (II.), te odgovori na pitanja.

II.

I.

14.1. Kojem umjetničkom pravcu pripada glavnina unutaršnjeg uređenja crkve sv. Eufemije u Rovinju, a kojem pravcu unutarnje uređenje katedrale u Đakovu? Navedi po jednu karakteristiku uređenja koja dokazuje pripadnost svakom navedenom razdoblju prema prikazanim izvorima.

	2
--	---

I. _____

_____

	2
--	---

II. _____

_____

15. Pozorno pročitaj ulomke povijesnih izvora koji su povezani uz nastanak prve južnoslavenske države i odgovori na pitanja:

I. „...Konačnu organizaciju nove države može odrediti samo sveopća narodna ustavotvorna skupština svega ujedinjenog naroda Srba, Hrvata i Slovenaca, a s većinom od dvije trećine glasova... Izrijekom pridržava se konstituenti pravo da odredi: a) ustav, razumijevajući ovdje naročitu državnu formu (monarhija ili republika), unutrašnje državno ustrojstvo i osnovna pravila državljana, b) državnu zastavu, c) sjedište vlade i drugih državnih vrhovnih organa.“

II. „...Zaključak je Narodnog vijeća, da vladarsku vlast na čitavom teritoriju... vrši Njegovo Veličanstvo... odnosno u njegovoj zamjeni kao regent vlade Vaše Kraljevsko Visočanstvo, a ujedno bi se sporazumima... imala obrazovati jedinstvena parlamentarna vlada... Želja bi Narodnog vijeća bila, da se s obzirom na provizorno stanje ovo privremeno narodno predstavništvo obrazuje sporazumom između Narodnog vijeća i predstavnika naroda Kraljevine Srbije i da se ustanovi odgovornost državne vlade prema modernim parlamentarnim načelima, ovom narodnom predstavništvu...“

15. 1. Što je zajedničko obama izvorima u viđenju buduće države?

	1
--	---

15. 2. Koji izvor predviđa demokratičniji način unutarnjeg uređenja? Argumentiraj svoj odgovor

	1
--	---

Izvor: _____

Argument: _____

	1
--	---

15. 3. Nakon što si proučio izvore te poznavajući povijesni kontekst, navedi naziv dokumenta citiranog pod brojem II.

	1
--	---

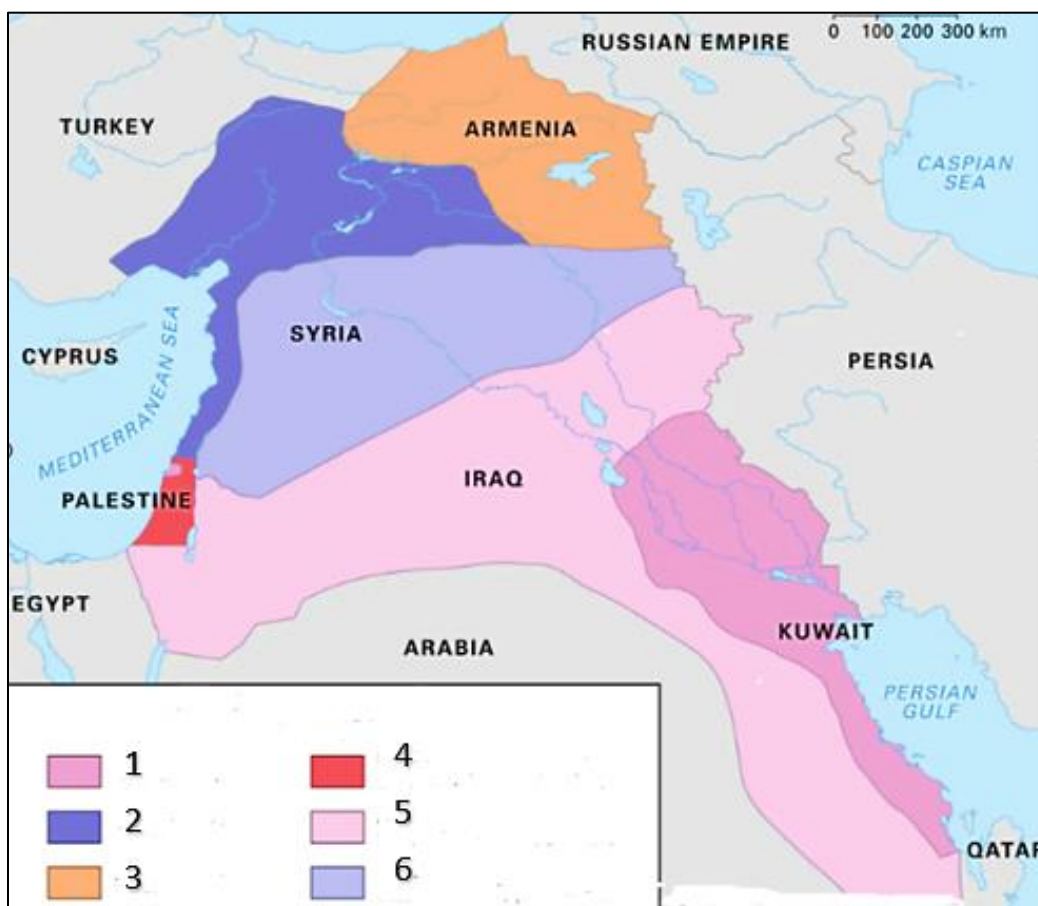

16. Poveži događaj s uzrokom tako što ćeš na praznu crtu upisati slovo onog događaja koji se odnosi na pripadajući uzrok.

	5
--	---

a) pobuna sepoya	_____	sukobljeni interesi Srbije i Bugarske oko Makedonije
b) Burski rat	_____	uspostavljena izravna vlast britanske krune u Indiji
c) revizija Sanstefanskoga ugovora	_____	pobuna u Fezu
d) Drugi balkanski rat	_____	britanska težnja za nalazištima dijamanta
e) Druga marokanska kriza	_____	britanski otpor prema granicama Velike Bugarske

17. Odgovori na temelju povijesnog zemljovida.

	1
--	---

17. 1. Smjesti prikazani zemljovid u povijesni kontekst određivši uz koji događaj i vrijeme je povezan.

17. 2. Pod su čijom upravom bili teritoriji označeni brojevima 1, 4 i 5 ?

	1
--	---

18. Pozorno pročitaj tekst Milivoja Dežmana o hrvatskoj kulturi iz godine 1898. i odgovori na pitanja:

"Stari su borci zamuknuli, a ravnodušnost je kao mora sjela na grudi naše... Velike zvučne riječi narodne borbe još su uvijek ozvanjale, no narodne svijesti je nestajalo... Gesla i riječi prijašnjih desetljeća nijesu mogla ovladati našim dušama. Dug vremena silio je naprijed, a samo mi da prisežemo na stare formule? Mi smo ih se odrekli, ne iz objesti, nego iz nužde... Davorijama i romantično-idealnim glorifikacijama nikoga nećemo potaći na rad... A mi radimo napokon isto ono što su oni radili... Moderni umjetnik ne pripada nijednoj školi... ona hoće da ljudi žive u sadašnjosti, da se oslone na svoju dušu, da svojim djelima dadu pečat svoje osobe..." Milivoj Dežman, Naše težnje, Hrvatski salon 1898., 60. – 63.

18. 1. Koja razdoblja hrvatske kulture uspoređuje autor teksta? Vlastitim riječima, bez izravnog citiranja, argumentiraj po čemu si zaključio da je riječ o tim razdobljima.

	2
--	---

Razdoblja:

	2
--	---

Argumenti: _____

---

18. 2. Koje razdoblje preferira autor teksta i na temelju čega to zaključuješ?

	2
--	---

---

19. Društvene promjene u Istri krajem 19. st. različito su utjecale na etničke skupine. Što je od navedenoga uzrok sporih modernizacijskih procesa za većinsko hrvatsko stanovništvo u Istri?

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

	1
--	---

- a) osnutak mađarskih gospodarskih društava
- b) većina je kapitala u vlasništvu njemačkog građanstva
- c) obveza seljaka vraćanja rasteretnog duga ezonera
- d) povoljne klimatske prilike za uzgoj žitarica

20. Odgovori na temelju zemljovida.

Koja je od prikazanih granica označenih slovima a), b) ili c) granica definirana Londonskim ugovorom? Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

a)	_____
b)	.....
c)	_____

	1
--	---

21. Odgovori na temelju izvora vezanog uz Prvi svjetski rat:

"Umornost... nije više mogla da ostane sakrivena. A i hrana je bila veoma slaba... Došlo je dakle do onoga što su Englezi rekli: pobijedit će onaj koji će najdulje izdržati... Sam Borojević... nije više govorio o skorom svršetku rata... Sad se samo pričalo da će svima dodijati i da će rat svršiti sa 'remijem'."

21. 1. Koje je bojište opisano u tekstu izvora? Vlastitim riječima, a ne citatom, argumentiraj na temelju čega si to zaključio.

	2
--	---

---

21. 2. Kakav je stav osoba iz teksta prema opisanim događajima? Argumentiraj odgovor vlastitim riječima ili citatom.

	2
--	---

---

22. Prouči francusku razglednicu i odgovori na pitanja:

„Bolnica u
Algecirasu“

„Tako mi Alaha, pod
upravom jednog ili
drugog nisam ništa
manje bolestan od
uvjeravanja!“

22. 1. Koji je pregovarački susret interpretiran povijesnim izvorom?

	1
--	---

22. 2. Kakav stav izražava autor prema prikazanim događajima? Argumentiraj svoj odgovor koristeći se prikazanim plakatom.

	2
--	---

22. 3. Kakav je stav SAD-a prema događaju prikazanom na plakatu. Argumentiraj svoj odgovor.

	2
--	---

23. Pozorno promotri prikazani izvor s prijelaza u 20. stoljeće i odgovori na pitanja.

23. 1. Navedi naziv i cilj djelovanja pokreta koji je pokrenuo prikazani časopis.

	2
--	---

Naziv: _____

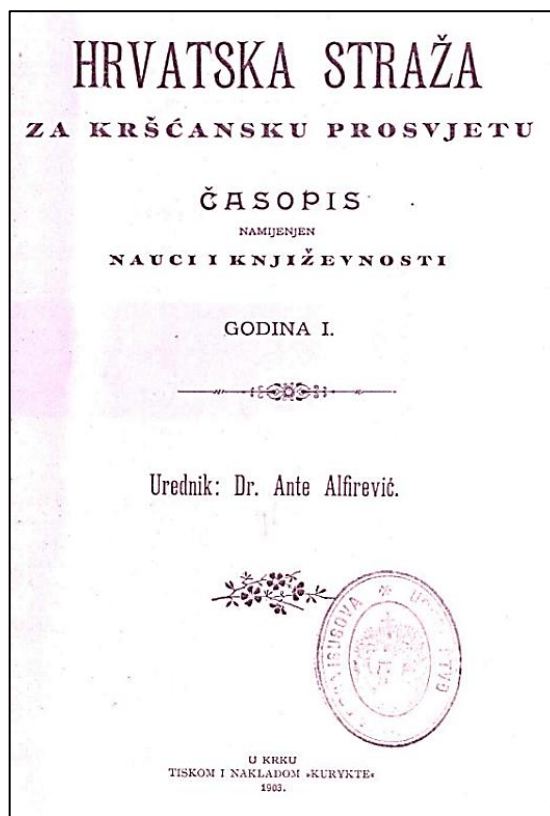
_____

_____

Cilj: _____

_____

_____

24. Odgovori na temelju teksta izvora koji govori o prilikama u Hrvatskoj tijekom Prvog svjetskog rata:

“...Zbog opće nestašice osnovnih životnih potrepština, na području Hrvatske, države je uvela aprovizaciju stanovništva... Na području Gračana aprovizacija se obavljala preko ureda Župe Remete. Aprovizacija je započela 1916. godine. Predsjednik komisije bio je župnik..., potpredsjednik gračanski učitelj..., a tajnik učitelj škole Remete... Odbor je namirnice nabavljao preko organizacije Zemaljska opskrba d.d. sa sjedištem u Zagrebu. Budući da se smatralo kako gradsko stanovništvo ima prednost prilikom aprovizacije zbog neposjedovanja poljoprivrednog zemljišta, seljaštvo je dobivalo nedostatne količine određenih potrepština...”

24. 1. Iz čega je u tekstu vidljivo da je država organizirala opskrbu stanovništva?

	1
--	---

_____

24. 2. Procijeni u čemu je bila korist od provođenja aprovizacije za život ljudi u Hrvatskoj tijekom Prvog svjetskog rata.

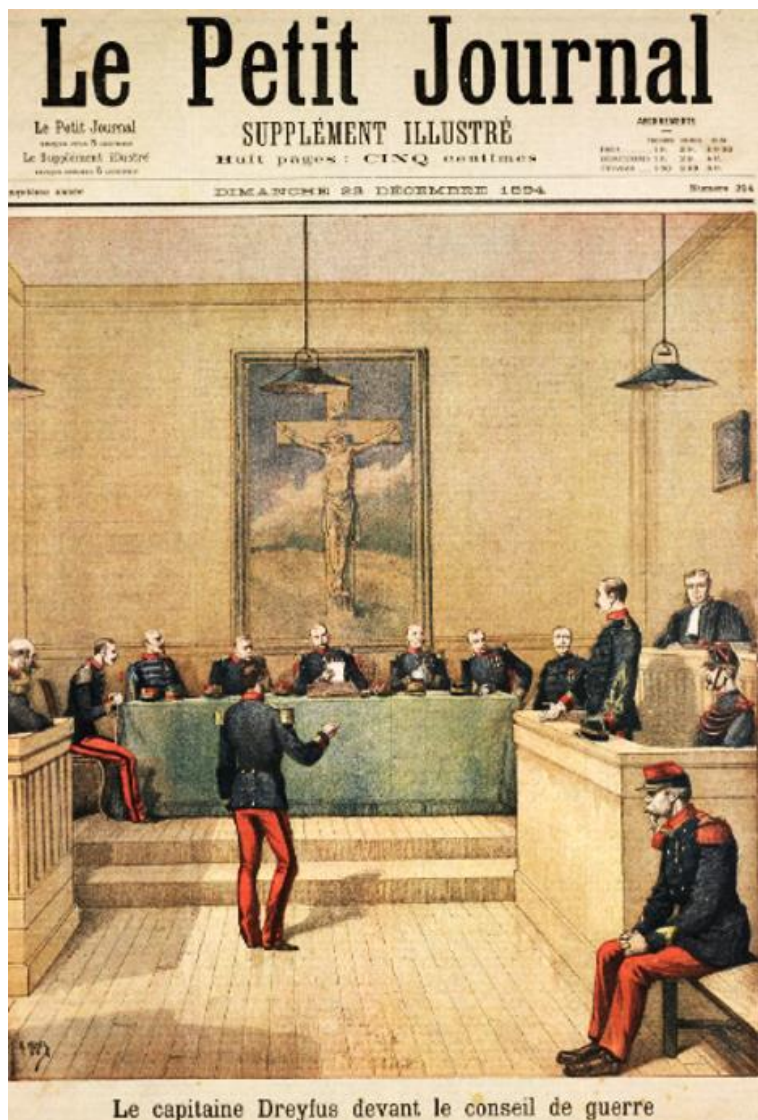
	1
--	---

_____

_____

25. Pozorno promotri povijesni izvor i odgovori na pitanja:

„Nedjelja, 23. prosinca 1894.“

„Kapetan Dreyfus pred ratnim
vijećem“

25. 1. Što je izazvalo aferu o kojoj izvještavaju francuske dnevne novine?

	1
--	---

25. 2. Poznavajući povijesni kontekst afere prikazane na plakatu, objasni s kojom namjerom autor preuveličava prikaz križa. Argumentiraj svoj odgovor.

	2
--	---